

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Kamu Mülkiyeti

Nadir Ez-Zateri'ye

Soru:

Esselamu Aleykum Celil Âlim, size kamu mülkiyetiyle ilgili bir soru sormak istiyorum; şeri hükümler kapsamında, toplumun maslahatı gerektirdiğinde su kaynaklarının özel mülkiyetten kamu mülkiyetine dönüştürülmesi gibi özel mülkiyeti kamu mülkiyetine dönüştürmek mümkün müdür? Mazeret ortadan kalktığında, daha önceki özel mülkiyet dönemine geri döner mi? Örneğin petrol kuyuları boş olursa, özel mülkiyet olmaları caiz midir?

Çok teşekkür ederim. Allah yardımcınız olsun, ayaklarınızı sabit kılsın ve hatalarınızı düzeltsin. Vesselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Kamu mülkiyetinin herhangi bir türü illetli olursa hüküm, bu illetin varlığı ve yokluğu birlikte döner... Eğer illet varsa bu tür, kamu mülkiyeti olarak devam eder. Şayet illet ortadan kalkarsa, bu türün ferdi mülkiyet olarak mülk edinilmesi caiz olur. Ancak şeri nassta geçen şerî bir illetin varit olması şartıyla...

- Örneğin toplumun (temel) kaynaklarından olan bir şeyse, kamu mülkiyeti sayılır. Nitekim Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem hadisinde bunu, sayıları bakımından değil de sıfatı bakımından açıklamıştır. İbn-u Abbas'dan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: **“Müslümanlar üç şeyde ortaklırlar; su, mera ve ateş.”** Ebu Davud, rivayet etmiş ve Enes, İbn-u Abbas'ın hadisinden şu ziyadeyi rivayet etmiştir: **“Onun bedeli (parası) haramdır.”** İbn-u Mace, Ebu Hureyra'dan Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: ثلاث لا تمنع: الماء والكلأ والنار **“Üç şey men edilmez; su, ateş ve mera.”** Bu hadisler; fertlerin su, ateş ve meralarda ortak oldukları ve bunların ferdi mülkiyete girmesinin yasaklandığının delilleridir. Ancak Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, **Taif ve Hayber'de fertlere suyu mülk edinmelerini mubah kılmış ve ekin ve bostanlarını sulamak için bizzat onu mülk edinmişlerdir.** Aynı şekilde bazı Müslümanların Medine'de kuyuları da bulunmaktaydı. Nitekim Buhari, Abdullah Radyallahu Anhu'dan, Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَقْتَطِعُ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ، هُوَ عَلَيْهَا فَاجِرٌ، لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ **“Her kim bir Müslümanın malını elinden almak için haksız yere yemin ederse Allah'ın huzuruna vardığında Allah'ın kendisine öfkeli olduğunu! kendisine kızmış olduğunu görür.”** Allahu Teala, şu ayeti indirmiştir: **“Allah'a karşı verdikleri sözü ve yeminlerini az bir bedele değiştirirler.”** [Âli İmran-77] “Eş'as gelerek şöyle dedi: Ebu Abdurrahman size ne anlattı? Bu ayet benim hakkımda indirilmişti. **Benim amcamın oğlunun arazisinde bir kuyum vardı.** (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), bana dedi ki: **“Şahitlerini getir.”** Ben de şahitlerimin olmadığını söyledim. Bunun üzerine şöyle dedi: **“O zaman o yemin eder.”** Ben de: İyi de Ey Allah'ın Rasulü o yemin eder dedim. Bunun üzerine Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem bu hadisi zikretti. Sonra Allah, bu ayeti indirerek onu tasdik etti.” Bitti.

Eğer su, kendisine ihtiyaç duyulan bir sıfat olması bakımından değil de sadece su olması bakımından (insanlar arasında) ortak kabul edilmiş olsaydı, fertlerin onu mülk edinmelerine izin verilmezdi. Bir taraftan Rasulün: **“Müslümanlar üç şeyde ortaklırlar; su, mera ve ateş.”** şeklindeki kavli, diğer taraftan Alayhissalatu ve's Selam'ın fertlerin suyu mülk edinmelerine izin vermesi, su, mera ve ateşle alakalı ortaklığın illetini ortaya çıkarmaktadır. Bu ise toplumun (temel) kaynaklarından olması ve toplumun bu üç şey olmadan yapamamasından dolayıdır. Dolayısıyla hadis üç şeyi zikretmiş ancak bunlar, toplumun (temel) kaynaklarından olmasından dolayı illetlendirilmiştir. O halde bu illet, illetlendirilenlerin varlığı ve yokluğuyla birlikte döner. Dolayısıyla toplumun (temel) kaynaklarından olan her şey, kamu mülkiyeti sayılır. Şayet bir şey, toplumun (temel)

kaynaklarından olma özelliğini kaybederse, su gibi hadiste zikredilen bir şey olsa da kamu mülkiyeti olmaz, aksine ferdi mülkiyet kapsamına girer. Toplumun (temel) kaynaklarından kastedilen şey, ister çadır evlerindeki, isterse köy, şehir ve devlet içerisindeki bir topluluk gibi, hangi topluluk olursa olsun toplumun bulamadıkları takdirde onu bulmak için dağıldıkları her şey, yani su kaynakları, ormanlık alanlar, hayvan meraları ve benzerleri gibi şeyler toplumun (temel) kaynaklarından sayılır.

Örneğin, (maden) ocakları ve benzerleri gibi miktarı sınırsız olan madenler, kamu mülkiyetindedir. Herhangi bir ferdin buna sahip olması caiz değildir. Nitekim Tirmizî, Ebyad ibni Hammal'den şu hadisi rivayet etmiştir: *أنه وفد إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم، فاستقطعه الملح فقطع له، قال رجل من المجلس: أتدري ما قطعت له؟ إنما قطعت له الماء العذب، قال: فانتزعه منه* "O Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e gelip bir tuz bölgesinin kendisine verilmesini istemiş, Rasul de bu teklifi kabul etmişti. (Ebyad) kalkıp gidince (Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in yanında) bulunan şahıslardan biri şöyle dedi; Ona ne verdiğinizi biliyor musunuz? Ona kaynağı kesilmeyen bir su verdiniz. Bunun üzerine (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: **"Onu ondan geri alıyorum."** Dolayısıyla kaynağı kesilmeyen bir sudur. Dolayısıyla tuzu, kaynağı kesilmeyen suya benzetmiştir. Nitekim hadis, Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in tuz (kaynağını) Ebyad ibni Hammal'e mülk olarak verdiğine, ancak Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, madenin hiç tükenmeyen bir maden olduğunu anlayınca, onu vermekten vazgeçtiğine, ferdi mülkiyet hakkını iptal ettiğine, yani onun kamu mülkiyeti olduğuna delalet etmektedir. Burada kastedilen asıl mana, tuz değil, tuz madenidir. Bu hadisten tuz madeninin verilememesinin illetinin, kaynağı kesilmeyen bir maden olarak sayılmasından dolayı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Kaynağı kesilmeyen madenlerin kamu mülkiyeti olduğu yönündeki bu hüküm, ister çıkarıldıktan sonra herhangi bir işleme tabi tutulmadan insanların elde ettikleri ve faydalandıkları tuz, sürme ve yakut gibi görünen madenler olsun, isterse birtakım işlemler sonucunda ulaşılabilen altın, gümüş, demir, bakır, kurşun ve benzerleri gibi görünmeyen madenler olsun tüm madenleri kapsamaktadır. Ayrıca madenlerin kristal gibi katı olması veya petrol gibi sıvı olması fark etmez. Dolayısıyla bunların tamamı, hadisin kapsamına giren madenlerdir. Bu yüzden kaynağı kesilmeyen madenlerden olmasından dolayı, tebanın tüm fertleri için kamu mülkiyeti olurlar. Bu nedenle devletin, bunları fertlere ve şirketlere mülkiyet olarak vermesi ve fertlerin veya şirketlerin bunu kendi hesaplarına çıkarmalarına izin vermesi caiz değildir. Bilakis bu madenleri, Müslümanların adına ve onların işlerinin gözetilmesi için bizzat devletin kendisinin çıkarması gerekir ve böylece çıkarmış olduklarının tamamı, tebanın tüm fertleri için kamu mülkiyeti olur.

Binaenaleyh soruda geçen su gözleri (kuyuları), toplumun (temel) kaynaklarından olursa kamu mülkiyeti olur. Örneğin bir köyde bir su kuyusu varsa ve onun dışında da bir su kaynağı yoksa, bu kuyu kamu mülkiyeti olur ve onun ferdi mülkiyet olması caiz değildir. Şayet bu kuyu dışında insanlara yetecek kadar su olursa, herhangi bir kişinin arazisine kuyu kazması ve onu mülk edinmesi caiz olur. Çünkü bu durumda o, toplumun (temel) kaynaklarından olmaz. Yani kamu mülkiyeti olmasına dair illet, ondan kalkmıştır... Ancak kamu mülkiyeti olan bir kuyunun, ferdi mülkiyet olması doğru değildir, bilakis kamu mülkiyeti olarak kalmaya devam eder, insanlar için su yeterli hale gelirse onun fertlere satılması caiz olur ve bu durumda onun parası kamu mülkiyeti alanına konulur.

Hakeza su kuyusu, şayet toplum onsuz yapamayacak durumda olursa kamu mülkiyeti olur. Eğer toplum onsuz yapabilecek hale gelirse, yani insanlara yetecek kadar suyun olması gibi toplumun (temel) kaynaklarından olmasına dair illet ortadan kalkarsa, o zaman bu kuyunun fertlere satılması caiz olur ve parası da kamu mülkiyeti alanına konulur.

Örneğin petrol kuyuları, kaynağı tükenmeyen olduğu sürece kamu mülkiyeti olur. Şayet bu ortadan kalkarsa, yani kamu mülkiyeti olmasına dair illet ortadan kalkarsa, bu kuyunun fertlere satılması caiz olur ve bu durumda onun parası kamu mülkiyeti alanına konulur.

**Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta**

**H. 15 Cumade'İ Üla1437
M. 24/02/2016**

Cevaba, hizbin emirinin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:
<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3689/>